

Деміденкова Галина Григорівна,
викладач біології і екології,
Фаховий медико-фармацевтичний
коледж ПДМУ,
м. Полтава

ПСИХОЛОГІЧНІ, ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСОБИСТІСНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ

У статті розкрито психологічні та педагогічні засади особистісного і професійного розвитку викладачів. Проаналізовано сучасні підходи до організації професійного зростання педагогічних працівників.

Ключові слова: професійний розвиток, принципи професійного розвитку, професійна діяльність, професійне середовище.

Постановка проблеми. На сьогодні є досить актуальною потреба у формуванні психологічної та педагогічної готовності викладача до професійної діяльності в конкурентному середовищі. Проблема професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти має комплексний психолого-педагогічний характер. Професійний розвиток викладача значною мірою залежить від розвитку особистості. Розв'язання цієї проблеми можливе через створення оптимальних психолого-педагогічних умов особистісного розвитку викладача, підвищення рівня професійної майстерності.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз педагогічної літератури дав змогу зрозуміти, що проблема особистісного і професійного розвитку викладачів привертала увагу багатьох науковців і опрацьовувалась в роботах А. Маслоу, Т. В. Тихонової, О. М. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна, Г. А. Цукерман, К. Роджерса, Л. І. Зязюн та ін. Професійний розвиток особистості досліджували такі вчені як В. Адольф, А. Бодалев, А. Вербицкий, А. Деркач, Н. Кузьміна та інші. Слід зазначити, що основною особливістю діяльності викладачів є багатофункціональність, що проявляється в різних видах діяльності: виховній, методичній, організаційній.

Метою статті є принципи особистісного і професійного розвитку викладачів.

Виклад основного матеріалу.

Розвиток особистості – це процес якісних змін, що здійснюються завдяки діяльності в соціально-культурній сфері. Професійний розвиток викладача – це формування особистості професіонала, що здійснюється в процесі професійної діяльності та її самостійного виконання. Діяльність викладача має системний характер, для визначення принципів професійного розвитку, тобто говоримо про системно-діяльнісний підхід.

На професійний розвиток викладача впливає такий фактор є мотивація. Загальноновизнано, що розвиток особистості мотивує як внутрішня мотивація –

мотив саморозвитку, досягнення значущих цілей, так і зовнішня – під впливом освіти, громадськості, авторитетних особистостей, колективу. Ми можемо сказати, професійний розвиток здійснюється під впливом мотивації «ззовні» та «зсередини». Так, можна виділити фактори розвитку професійної мотивації: 1) задоволення від самого процесу діяльності; 2) прямий результат діяльності (створений продукт); 3) винагорода за діяльність (зарплата, підвищення за посадою та ін.); 4) ймовірність успіху.

Під професійним розвитком розуміють процес, що спрямований на засвоєння різноманітних професійних знань, умінь та навичок. Проблема професійного становлення особистості є відображенням більш загальної проблеми співвідношення особистості і професії в цілому. Процес формування особистості професіонала отримав у вітчизняній психології назву професіоналізації. Професійний розвиток є невід'ємною частиною професіоналізації особистості. Він починається на стадії освоєння професії і триває на подальших етапах. Професійний розвиток – досить складний процес, який має циклічний характер. Під час професійного розвитку викладач не тільки розвиває професійні здібності, а й вдосконалює свої знання, вміння і навички. У психології викладацької діяльності прийнято виділяти особливості особистості викладача, діяльності і педагогічного спілкування. При аналізі психології особистості викладача виділяють, перш за все, ті особливості, риси, прояви особистості, які відповідають вимогам педагогічної професії, забезпечують успішне оволодіння повноцінної педагогічної діяльності, тобто здобувають професійно педагогічну значимість. Професійний саморозвиток, як і будь-яка інша діяльність, має в своїй основі досить складну систему мотивів і джерел активності. Зазвичай, рушійною силою і джерелом самовиховання викладача називають потреби у самовдосконаленні. На мою думку, коли педагогічна діяльність набуває в очах педагога особистісну, глибоко усвідомлену цінність, тоді і проявляється потреба у самовдосконаленні, тоді і починається процес саморозвитку. Для розгортання процесів саморозвитку велике значення має рівень сформованості самооцінки. Психологи відзначають два прийоми формування вірної самооцінки. Перший полягає в тому, щоб співвіднести рівень своїх зусиль із досягнутим результатом, а другий – співставити їх із думками оточуючих. Тому потрібно кожній людині, яка обрала педагогічну професію, сформувати у своїй свідомості ідеальний образ педагога. Особистісний розвиток є невіддільним від професійного – в основі кожного лежить принцип саморозвитку.

Висновки. Проаналізувавши вимоги до особистісних та професійних характеристик викладача в умовах сьогодення, вважаю, що особистісно-професійному розвитку викладачів можуть сприяти їх психологічна готовність до професійної діяльності в даних умовах і творчий потенціал як здатність творчо реагувати на зміни, що відбуваються. Отже, це дає можливість розвитку й саморозвитку фахівця та певних умов, у яких здійснюється його професійний розвиток; забезпечує самореалізацію

творчого потенціалу особистості, набуття конкурентоздатності в соціумі як змога забезпечити високу якість та професіоналізм своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилова Г.С. Педагогічний професіоналізм у контексті акмеології / Г. С. Данилова // Педагогічна освіта : теорія і практика. Психологія і практика : зб. наук. праць. – К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2006. – №5. – С. 74–80.
2. Корнеева Л. Н. Психологический аспект влияния профессиональной деятельности на личности / Л. Н. Корнеева. – М. : Просвещение, 1991. – 218 с.
3. Лабудько С.П. Компетентнісний підхід до вибору педагогічних технологій у системі професійної освіти / С. П. Лабудько // Професійна освіта : методологія, практика, інновації : матеріали регіон. наук.-практ. конф. – Суми : РВВ СОІППО, 2007. – С. 90–94.
4. Ніколенко Л. Модернізація післядипломної педагогічної освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу / Л.Ніколенко // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – №2. – С. 38–41.
5. Семиченко В.А. Психологічні аспекти професійної підготовки і післядипломної освіти педагогічних кадрів / В.А.Семиченко // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – №1. – С. 54–57.
6. Вітвицька С. Професійний саморозвиток майбутніх викладачів закладів вищої освіти засобами інформаційних технологій/ Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип.94. С.50-54